

SVEĆENICI I CELIBAT

Mijo Škvorc

Još uvijek traje nespornost i „gužva” oko celibata. Problem će se celibata savršeno riješiti na sudnji dan. Prestat će na granici vječnosti, jer se u besmrtnom životu „neće ni ženiti niti udavati, bit će svi kao anđeli nebeski” (Mt 22,30). U Božjem je domu ozakonjen „vječni celibat”. U Božjoj će se blizini otkriti puni smisao i našeg celibata na zemlji, u povijesti.

Nije oporba celibatu samo stvar Hansa Künga, niti je obrana celibata samo deset glasovitih teza kardinala Höffnera. Nedavno su se opet ukristili mačevi, kad je Küng izazvao biskupa Mosera (vidi Herderkorrespondenz, br. 4, 1983.) Celibat je „semeion antilegomenon – znak protivljenja” kroz vjekove. Neušutkana povijest – magistra vitae – o tome dovoljno svjedoči.

POVIJEST CELIBATA

Celibat nije ljudima „zadan” i naložen pod grijeh. Nije ni duhovna, ni tjelesna, ni društvena prisila. Pred celibatom uvijek pročelno stoji Isusova riječ: Ako hoćeš... dođi i slijedi me... Tko može shvatiti, neka shvati...!

Pročitamo li Dortel-Claudotov prikaz „Celibat kroz vjekove”, ili koju sličnu studiju, doznat ćemo da se u Crkvi sve do trećeg stoljeća

o celibatu nije napose raspravljalo. Svećenstvo je u Crkvi živjelo u glavnini obiteljskim životom. Bilo je u kršćanstvu djevica, udovica, asketa. No celibat nije bio specifična oznaka svećenika niti nepobitan znak poziva. Tertulijan i Origen hvale celibat. Neki ga crkveni sabori preporučuju. U Elviri (oko 300. g.) kušat će ga ozakoniti. Bio je to ipak osamljen slučaj. Celibat službeno ulazi u sve redovničke zajednice i više ih ne napušta. Svećenstvo živi uza sve odredbe Koncila u Anciri, Neocezareji i Elviri; mimo propisa pape Siricija, Inocenta I. i Leona Velikoga – u braku.

U X. i XI. stoljeću sprema se klima ozakonjenog celibata. Svećenički brak smatra se preljubom, svećeničke su žene priležnice. Napokon su održana dva presudna sabora, koji su celibat proglasili zakonom za svećenstvo Zapadne Crkve. Tako glasoviti 7. kanon I. lateranskog sabora kaže: „Izričito zabranjujemo svećenicima, đakonima i subđakonima da žive s priležnicama ili sa suprugama, i da stanuju zajedno s drugim ženama, izuzevši one s kojima je Nicejski koncil dozvolio stanovanje jedino zbog životnih potreba – kao s majkom, sestrom, bakom po majci ili po ocu, i s drugim ženama koje ne pobuđuju nikakvu sumnju.” Ovaj zakon o celibatu ostao je na snazi u Za-

padnoj Crkvi do danas.

Pitanje celibata nije time skinuto s dnevnoga reda. U XIV. i XV. stoljeću, piše p. Galot, svećenstvo je uza sve propise živjelo u konkubinatu. Namjeravali su tada dokinuti celibatski zakon. Uza sve vrenje protestantizma i renesanse, Trident je bio nešto sretnije ruke. Nadošlo je mnoštvo svetih vjernih svećenika. Ipak se iz rasprava na II. vatikanskom saboru, na III. sinodi biskupa, u pismima i govorima papa, osobito Pavla VI. (*Sacerdotalis caelibatus*) i Ivana Pavla II. – jasno vidi kako i danas problem celibata nije zbrisan.

SMISAO CELIBATA

I što sad? Moramo jednostavno i jasno reći, da čovjek niže duše (Pavlov „anthropos psychikos”) teško shvaća celibat. Njemu je i celibat nekršćanskih zajednica (vestalke u Rimu, bonci u budizmu, jogi i sanjasi u hinduizmu...) neprirodan i sumnjiv. No „čovjek duha – anthropos pneumatikos” uviđa da je govor o svećeničkom celibatu govor o božanskoj ponudi i daru, o pozivu na novu stazu zvanja, prema neizmjernim horizontima zaljubljenosti u Boga i službe ljudima.

Što je celibat svećenika? Nije riječ – spomenimo sa Spasiteljem – o onima „koji su od rođenja nesposobni za ženidbu... ili koje su ljudi učinili nesposobnima” (Mt 19,12).

Celibat o kome je riječ znači „nepodijeljenu cjelovitost ljubavi i života – ostvarenu u beženstvu i djevičanstvu – u službi Božjega kraljevstva i milosti”! Taj celibat ne probija iz interesa zemlje, zbog nauke i kulture, niti je to samohvala i isticanje. Nije to prkos esena ili ponos bonaca. Celibat katoličkih svećenika dolazi iz novoga svijeta, iz Božje Objave i Božjega Srca. Taj celibat je – Isusov celibat. To je izričita Isusova ponuda, dar i poziv. Odakle to znamo? Zašto to prihvaćamo?

PONUĐA CELIBATA

Što je to Isus ponudio i poželio? Znamo iz Evandjelja da je poveo za sobom učenike radikalno i nepovratno. Sasvim i zauvijek. Nisu svi – na žalost – ustrajali. Jedan se čak objesio.

No ponuda je bila jasna i ozbiljna. Nije riječ o promašenim i prolaznim stvarima. U pitanju su bili krv i suze, zalaganje i ljubav. Trebalo je kidati i sa živima – s domom, s ocem i majkom, sa ženom i s djecom; i s mrtvima, koje su morali pokapati mrtvi (Lk 9,16). Kao da je zazvonila pozivnica iz proroka Jeremije: „I dođe mi riječ Jahvina i reče: Ne uzimaj sebi žene i nemoj ni sinova ni kćeri...” (Jer 16,1) Ukazuju se nova obzorja ožarena novom ljubavlju: Ako netko ljubi više oca i majku i ženu i djecu... (Lk 14,26); ako nekoga Isusov mač ne odijeli od obitelji – od roditelja, kad je riječ o zvanju; od žene, kad je riječ o celibatu radi kraljevstva i Krista; ako netko pozvan ne postane „eunuhom – neženjom” isključivo radi „kraljevstva nebeskoga” (Mt 19,12) – taj ne slijedi Isusa sasvim nalik na njega.

Smisao Isusova opstanka i misije, dolaska i djela, srca i žrtve – Očevo je kraljevstvo. Isus je tome posvećen, o tome zbori u besmrtno lijepim prisporobama, tome sve podlaže, k njemu sve vodi. Za njega izgara u djevičanskom svetom životu. Predaje mu sve rezerve srca. To je kraljevstvo blagodajno, ali iscrpljujuće. Daje se sve za sve! Žrtvuje se zemaljsko – imanje i obitelj, da se kupi biserje i zlato neba. Na toj istoj liniji slijede Krista pozvani. „Kao što je Otac poslao mene, tako i ja šaljem vas” (Iv 20,21). Zbog toga se učenici – svećenici potpuno suobličuju s Kristom. Usmjereni, zaposleni, zaljubljeni u Očeve, interese poput Isusa!

Isus ne nagoni, on privlači. Nije Petra od kuće i punice otjerao, nego pozvao. Tako i Pavla – i kolike – nebrojene, muževe i žene. Nije dokinuo prvu zapovijed iz Edena, da se u ljubavi i obitelji napuči svijet. Novi Adam – Isus – nudi nov način života za novo potomstvo, za novo rođenje, za novi svijet. Tu se srca predaju njemu, žive za njega. Tu čovjeku svijet postaje dom, spaseni djeca, samotni život sloboda. Pojačava se spremnost na molitvu i žrtvu, brižnije se radi i bori, osvaja se vrijeme za vječnost. I svjedoči se za besmrtnost.

Znamo kako je Apostol Pavao egzegetirao Isusovu ponudu celibata. Kaže u 7. glavi Prvog pisma Korinćanima, da ne donosi zapovijed, samo savjetuje. Kako prolazi svijet i njegova „shema – obličje”, treba misliti na puninu služ-

be i ljubavi. „Htio bih da budete bez svjetskih briga. Neoženjeni se brine za Gospodnje: kako će ugoditi Gospodinu! A oženjeni se brine za svjetsko: kako će ugoditi ženi, te postaje razdijeljen.” Zato Apostol svjetuje ono „što bez podijeljenosti veže uz Gospodina” (1 Kor 7,35). I udovice će biti blaženije ako se ne udavaju kada obudove. „A mislim da i ja imam Duha Božjega!” Svi su ovi savjeti – savjeti Isusova Duha. Daju se zbog duhovnih i milosnih vrijednosti.

TEŠKOĆE CELIBATA

Bilo ih je, ima ih i bit će ih. Historia docet. Te su teškoće i napasti normalne. Riječ je o suradnji i sudaranju svjetova – naravi i milosti. Po naravi je ženidba prirodna. Prirodno prirodna. Po milosti je beženstvo radi Isusova kraljevstva natprirodno prirodno. Ono prvo je odredba da se napuči zemlja. Ovo drugo je ponuda da se nastani nebo. Jedno traje do smrti. Drugo predodčuje besmrtnost. I jedno je i drugo Bogu drago ako se vrši sporazumno s Bogom. I jedno i drugo stanje ima svojih tjeskoba, i jedno i drugo živi od obećanih milosti. I jedno i drugo mora proslaviti Boga!

Što napose podgrijava probleme i stvara teškoće? Znamo. O tome govore prije svega svećenici koji doživješe poraz. Neki se nisu dovoljno ispitali i pripravili. Drugi su zaboravili ili zanemarili natprirodno, kliznuli su i pali u sasvim prirodno. Napustiše molitvu, adoraciju, ispovijed, svećeničko zajedništvo, iskrenost prema vodstvu i poglavarima, zalaganje i ljubav prema dušama. Nadošlo je tužno raspoloženje, naukus za duhovni život, ljenčarenje, prevelika intimnost prema ženama, nepovjerenje u Boga i milost. Kad je nadošao bijeg iz dosade, kad je odbačen brevijar, zaboravljen tabernakul, kad je čovjek postao činovnik a ne zaljubljenik u Božje Srce – nestalo je pravog cilja, nestalo privlačnih vidika, nestalo oduševljenja, nestalo smisla za žrtvu i velikodušnost, za Boga i za vječnost! Više i ne brojimo pjesme, anegdote, romane i filmove koji raznose pred svijet naše svećeničke tragike i lomove.

Da zdvojimo? Da reknemo: Divan je to ali neostvariv san? Da posumnjamo u ideal, koji tek ponetko osvoji, a većina ga izgubi? Kad bi

bilo tako, onda Isusova ponuda i dar, njegova garancija i pomoć ne bi imali smisla. Ali – Bogu hvala! – mnogima je uspjelo!

USPJEH CELIBATA

Isus je dobio bitku i za nas i s nama! Isusa od početka slijedi povorka onih koji ostadoše zbog njegova kraljevstva djevičanski sljubljeni s Bogom i sa svojim poslanjem. Celibat se ostvario, a znači da Bog ne vara. Da Bog čovjeka ne pretovaruje, ne kuša ga preko sila; da Bog dovoljno pomaže, da je prije svega Bog sam na djelu!

Kad neki skeptik dokazuje da ne možemo hodati, dosta je da ustanemo i hodamo. Protivnicima celibata najbolje odgovaraju vjerni. Oni od ljudi i od Crkve priznati. Ponizni, pozvani, obdareni i ustrajni. Sveti. Koji sačuvaše „blago u zemljanim posudama” (II Kor 4,7), sačuvaše i povećaše! Vjerom i pouzdanjem. Ljubavlju nadasve! Sveti celibatarci nisu dušu zaledili, nego ražarili. Srce im nije umrlo, nego bogato živjelo. Nisu bili nesretni i samotno prokleti, nisu bili nezadovoljni niti revoltirani. Bili su puni radosti, jer je u njima gorjela milost.

Uostalom, oni nikad nisu bili sami. „Ja sam s vama!” To je obećanje pratilo njihove korake. I njihovu bitku za ideal i svetost. Nisu bili bez uzora, niti bez bliske pomoći. Dnevno ih je iskustvo sve jače vezalo s Bogom, s Isusom u sakramentima, s Marijom kroz molitvu, s dušama po redu. I dok su išli obasjani Kristom, privlačili su i bogatili druge. Bili su najbolja preporuka za novootkriveni svijet ljepote i mira, za Objavu i kršćanski život. Znamo da samo takvi svećenici i danas prodiru. Uspješni su. Riječ im je uvjerljiva i čista, njihov je primjer glasan i osvaja. Ljudi k njima dolaze da čuju savjet, da se ispovijede, da ih slijede na putu u nebo. Jer oni, očuvani za Isusa, vode u nebo, ne izdajući poslanja – „držanstva” – obećanja i srca.

SVJEDOČANSTVO CELIBATA

Svećenički je celibat višestruko važan. I za osobnu posvetu u zreloj slobodi. I za svjedočenje usred poplave porno-života. Perverzije

ruše u ljudima i narav i osobnost; nemoral ništi u obiteljima i jedinstvo, i trajnost, i plodnost; panseksualizam stvara nemoralnu ekologiju u društvu i na svijetu. To se nadasve brzo razvija u materijalističkom ozračju života bez stege i bez vjere. Sav taj pritisak u kome umiru vrijednosti, u kojima se guši duh i milost – za Isusova je pravog svećenika teretni izazov. Svećenik osjeća sve jaču želju da Isus ne bude do kraja izdan. Stoga ponudu Isusova Srca zahvalno prima i njeguje, Crkvi i dušama nesebično i predano služi. Samo tim idealima svećenik posvećuje svoj celibat, svoj život u celibatu, puninu srca i ljubavi. A to znači da u sjaju vjere na planetu otkriva raskoš i slobodu raja, za koji se jedino i treba spremati. Spremati i sebe i sve oko sebe. To je cilj svećeničkog celibata.

LITERATURA:

Da spomenemo neke studije o celibatu

- G. Gozzelino: *Il celibato sacerdotale – Svećenički celibat*; A. Favale: *Celibato per il Regno dei cieli – Celibat radi kraljevstva nebeskoga – oba članka u djelu „Il ministero presbiterale“*, Torino, 1972.
- E. Colagiovanni: *Il problema del celibato: alibi nella crisi del clero – Problem celibata: alibi u krizi klera*, u knjizi „Aspetti della teologia del sacerdozio dopo il Concilio – Teološki pogledi na svećeništvo nakon Sabora“, Roma, 1974.
- Četiri članka u djelu „*Il prete per gli uomini d'oggi – Svećenik za današnje ljude*“, Roma, 1975. – A. Penna: *Karizma celibata u Novom zavjetu*; M. Dortel-Claudot: *Celibat kroz vjekove*; G. Concetti: *Zašto je Sinoda glasala za neoženjenog svećenika?*; J. Coppens: *Problem sekulariziranih svećenika*.
- J. Galot donosi u knjizi „*Visage nouveau du prêtre – Novo lice svećenika*“ posebno poglavlje o celibatu (str. 169–202). Izd. Gembloux, 1970.
- D. von Hildebrand: *Celibat i kriza vjere*. Prev. M. Cerovac. Zagreb, 1973. Djelce je napisano uz papinu encikliku o celibatu „*Sacerdotalis caelibatus*“.
- Napose je uspjelo veliko djelo izdano pod vodstvom J. Coppensa „*Sacerdoce et célibat – Svećeništvo i celibat*“. Španjolski prijevod ima 650 strana. Prvi dio govori o svećeništvu, drugi dio (od 247. do 565. strane) govori o celibatu. O celibatu piše sama Redakcija, zatim L. Legrand (Sveti Pavao i celibat); H. Crouzel: *Celibat i uzdržljivost u prvoj Crkvi – motivi*; A. M. Stickler: *Razvoj discipline celibata – od otaca do Tridenta*; J. Coppens: *Erazmo i celibat*; J. P. Massaut: *Katolička reforma i celibat*; J. Hödl: *Lex continentiae*; Redakcija: *Celibat od Tridenta do danas*; J. Kosnetter: *Razmišljanja o suvremenim raspravama što se tiče celibata*; J. Höffner: *Radi nebeskog kraljevstva – Deset teza o svećeničkom celibatu*; G. Cruchon: *Celibat i zrelost*; P. Chauchard: *Celibat i psihološko ravnovesje*; J. Folliet: *Socio-psihologija religioznog celibata*; M. Marini: *Celibat i svećeničko bratstvo*; M. Nedoncelle: *Vjernost posvećenom celibatu*. Na kraju su Zaključci. Ovo je valjda najbolje djelo o celibatu, što ga dobismo u novije vrijeme.